

Vabariigi Valitsuse määruse „Saarde valla ja Surju valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Saarde valla ja Surju valla haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on Eesti haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamisel kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi ka *omavalitsus*) volikogude algatusel. Eelnõu toetub omavalitsuste initsiatiivile algatada omaalgatuslikult omavalitsuste ühinemine moodustamaks tugevam, võimekam ja jätkusuutlikum omavalitsusüksus.

Eestis on hetkel 15 maakonda ning 213 omavalitsust, mis jagunevad 183 vallaks ja 30 linnaks. Eelnõuga muudetakse haldusterritoriaalset korraldust Pärnu maakonnas, mille tulemusena moodustub kolme Võru maakonda kuuluva omavalitsusüksuse ühinemise teel üks uus omavalitsusüksus. Hetkel kuulub Pärnu maakonda 17 valda ja 2 linna, pärast haldusterritoriaalse korralduse muutmist väheneb maakonna valdade arv ühe võrra. Omavalitsuste koguarv Eestis väheneb käesoleva muudatuse tulemusena ühe omavalitsuse võrra 212-le, kokku 182 valda ja 30 linna^{1,2}.

Ühinevad omavalitsused on:

- 1) Saarde vald (pindala 707 km² ja rahvaarv 3908),
- 2) Surju vald (pindala 358 km² ja rahvaarv 965).

Eelnõuga rahuldatakse Saarde valla ja Surju valla esitatud taotlused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ning moodustatakse nimetatud valdade ühinemise teel uus valla nimega haldusüksus nimega Saarde vald (kogupindala 1056 km², elanike koguarv 4873³).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna nõunik Ave Viks (e-post ave.viks@rahandusministeerium.ee; tel 611 3079), seletuskirja koostamises osalesid regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (e-post

¹ Arvestades vaid eelnõus esitatud ühinemist. Vabariigi Valitsuse 21.07.2016 määruste nr 82 ja 83, 22.12.2015 määruste nr 151-153, 29.12.2016 määruste nr 168-174 ja 06.01.2017 määruste nr 3-5 jõustumisel väheneb omavalitsuste koguarv Eestis 41 omavalitsuse võrra 172-le, kokku 148 valda ja 24 linna. Arvestades Vabariigi Valitsuse istungile esitatud Antsla valla, Haanjamaa valla, Hiiumaa valla, Häädemeeste valla, Kanepi valla, Kastre valla, Kehtnakandi valla, Lahemaa valla, Lääneranna valla, Mulgi valla, Märjamaa valla, Paide linna, Põhja-Pärnumaa valla, Põhjaranniku valla, Pärnu linna, Saarde valla, Tori valla ja Vastseliina valla moodustamise eelnõusid väheneb omavalitsuste koguarv veel 34 omavalitsuse võrra 138-le, kokku 116 valda ja 22 linna.

² Kuna taotletud haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustub 15. oktoobri 2017 toimuva korraliste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste käigus koos teiste haldusreformi käigus läbiviidatavate ühinemistega, siis muutub omavalitsuste koguarv ning valdade ja linnade arv veelgi.

³ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 1.01.2017 seisuga.

olivia.taluste@rahandusministeerium.ee; tel 611 3092) ja regionaalhalduse osakonna nõunik Kaie Kungas (e-post kaie.kyngas@rahandusministeerium.ee; tel 611 3080).

Eelnõu õiguslikku kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Heili Jaamu (e-post heili.jaamu@fin.ee; tel 611 3645). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtete 2016-2019. aasta 8. peatüki eesmärgiga „Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi“.

Moodustatav omavalitsusüksus ei vasta haldusreformi seaduse §-s 3 sätestatud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ kehtivat redaktsiooni, avaldamismärkega RT I, 29.08.2014, 16, Pärnu maakonda käsitlevas osas.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist, millega muudetakse haldusterritoriaalset korraldust, määratakse uuele haldusüksusele nimi ja piirid ning korraldatakse piiride kandmine riigi maakatastri kaardile. Eelnõuga muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ Pärnu maakonda puudutavas osas. Eelnõus sätestatakse haldusterritoriaalse korralduse muutmise jõustumise aeg.

Ülevaade ühinemismenetlusest ja läbirääkimistest

Ühinemisläbirääkimiste taust ja asjaolud

Saarde Vallavolikogu tegi ettepaneku (03. veebruaril 2016 nr 2) Häädemeeste Vallavolikogule, Tahkuranna Vallavolikogule ja Surju Vallavolikogule algatada haldusterritoriaalse korralduse muutmine ja ühinemisläbirääkimised. Häädemeeste Vallavolikogu (10. märtsil 2016 nr 24), Tahkuranna Vallavolikogu (30. märtsil 2016 nr 16) ja Surju Vallavolikogu (23. märtsil 2016 nr 11) otsustasid ühinemisläbirääkimiste algatamisega nõustuda ning ühinemisläbirääkimisi pidama hakata.

Saarde Vallavolikogu otsustas (otsus nr 36 07.12.2016) jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata ning lõpetada ühinemisläbirääkimised.

Häädemeeste, Surju ja Tahkuranna jätkasid seadusele tuginedes kolme valla ühinemisläbirääkimisi, muutes vastavalt lepingut ja selle lisasid. Surju Vallavolikogu otsustas (29.12.2016 otsus nr 40) jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata ning taastada

ühinemisläbirääkimised Saarde vallaga, millega Saarde Vallavolikogu nõustus. Ühinevad omavalitsused kinnitasid ühinemislepingu ja võtsid vastu otsuse taotleda haldusterritoriaalse korralduse muutmist 2. jaanuaril 2017.

Omavalitsused toovad ühinemise eesmärkidena välja järgmist:

- Eesmärgiks on luua terviklik ja loogiliselt hästi toimiv, erinevate piirkondlike keskuste tasakaalustatud arengul põhinev, sotsiaalselt, majanduslikult ja territoriaalselt sidus omavalitsusüksus, mis võtab arvesse ajaloolist asustust, inimeste igapäevaliikumisi ja pikaajalisi kultuuritraditsioone.
- Loodavas kohaliku omavalitsuse üksuses puudub üks domineeriv keskus, ühinemise efekt saavutatakse läbi võrgustikupõhise kogukondade koostöö.
- Tagada kõigile elanikele kvaliteetsete ja mitmekesiste avalike teenuste osutamine lähtuvalt nende õigustatud vajadustest ja seejuures võimalikult kodulähedal.
- Tagada tõhus juhtimine läbi kompetentse ja motiveeritud ametkonna ning laialdase võrgustikupõhise koostööpartnerluse nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil.
- Luua ettevõtlusele soodsam arenguruum piirkonnas uute töökohtade loomiseks ning maine ja konkurentsivõime kasvatamiseks.

Ühinemisleping ja selle lisad olid ühinevates omavalitsustes avalikul väljapaneku perioodil 07.10.2016 – 31.10.2016 valdade veebilehtedel ja vallamajas. Ühinemislepingule esitatud märkustega arvestamise õiend on lisatud ühinemislepingule.

Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

Omavalitsuste elanike arvamus selgitati välja perioodil 21-17. novembril 2016 omavalitsuste küsitluspunktides samaaegselt. Saarde vallas toimus küsitlus ka elektrooniliselt. Küsitlus puudutas Saarde, Tahkuranna, Häädemeeste, Surju valla ühinemist). Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Saarde	3437	625	18,2	72	11,5	533	88,5
Surju	1680	51	6	12	23,5	39	76,5

Allikas: Saarde valla ja Surju valla elanike küsitluse tulemuste kinnitamise otsuste põhjal.

Ühinevad vallad kinnitasid ühinemislepingu ja otsustasid haldusterritoriaalse korralduse muutmist taotleda 2. jaanuaril 2017 asjaomaste volikogu otsustega ning esitasid ühinemisdokumendid maavanemale samuti 2. jaanuaril 2017⁴. Pärnu maavanem edastas valdade ühinemisotsused koos ühinemislepingu ja selle lisadega 4. jaanuaril 2017 Rahandusministeeriumile.

Rahandusministeerium on omavalitsusüksuste esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused koos lisadega läbi vaadanud ning toetab taotluses esitatud omavalitsuste

⁴ Dokumendid on esitatud arvestades haldusreformi seaduse § 7 lõikes 4 maavanemale ühinemisdokumentatsiooni esitamise tähtpäeva (taotlus tuli esitada hiljemalt 1. jaanuariks 2017) ja haldusmenetluse seaduse § 33 lõiget 3 (säte näeb ette, et kui menetlustähtaja lõpp ei lange tööpäevale, lõpeb tähtaeg esimesel tähtpäevale järgneval tööpäeval). Kuna 1. jaanuar 2017 oli pühapäev, siis esitati dokumendid maavanemale õigeaks tähtajaks.

haldusterritoriaalse korralduse ja sellega seotud piiride muutmist. Esitatud dokumendid on kooskõlas kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Vabariigi Valitsuse nõustamiseks haldusreformi seaduse § 5 lõike 4 alusel moodustatud Lääne-Eesti piirkondlik komisjon arutas esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmisega seonduvat 4. jaanuari 2017 koosolekul ja leidis, et toetab nimetatud valdade ühinemist, kuna sellel on positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmise suunas. Samas, kuna omavalitsus jääb alla miinimumsuuruse kriteeriumi, tuleb ühinevate omavalitsuste suhtes haldusreformi seaduse § 9 lõike 2 alusel algatada Vabariigi Valitsuse poolt uus ühinemine kriteeriumile vastavaks.

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse haldusterritoriaalset korraldust selliselt, et Saarde valla ja Surju valla ühinemise teel moodustatakse uus kohaliku omavalitsuse üksus valla nimega: Saarde vald.

Pärast ühinemist asub valla keskus Saarde valla siseses linnas Kilingi-Nõmmes. Tasakaalustatud ja kodanikule lähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette senistel vallakeskustel põhinev teeninduskeskuste süsteem. Teeninduskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal.

Nimetatud valdade volikogud otsustasid 2. jaanuaril 2017 tehtud otsustega taotleda haldusterritoriaalse korralduse muudatust ning kinnitasid ühinemislepingu.

Ühinevate omavalitsuste ühinemisdokumendid koos ühinemislepinguga on kättesaadavad Pärnu Maavalitsuse dokumendiregistrist järgmistelt linkidelt:

1. Saarde valla dokumendid:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/835662>.

2. Surju valla dokumendid:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/835646>.

Eelnõu § 1 lõikega 2 määratakse uue moodustuva haldusüksuse nimeks „Saarde vald“. Kohanimenõukogu tunnistas 20. detsembri 2016 koosolekul Saarde valla nime moodustuva haldusüksuse nimena sobivaks, kuna leidis, et nimi on nimetatud ajaloolise kihelkonna ja valla järgi.

Eelnõu §-ga 2 määratakse uue haldusüksuse piir ning seatakse Maa-ametile ülesandeks korraldada uute piiride kandmine riigi maakatastri kaardile.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ jättes Pärnu maakonna valdade loetelust välja sõna „Surju“.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse eelnõu määrusena ja selle §-de 1 ja 3 jõustumise tähtpäev. Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikele 1 jõustub Vabariigi Valitsuse määrus haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuid §-d 1 ja 3, mille järgi moodustatakse Saarde valla ja Surju valla ühinemisel Saarde vald ja sellest tulenevalt muudetakse haldusüksuste nimistut, jõustuvad Saarde Vallavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Haldusreformi eesmärgiks on:

- a) võimekus pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid (so teenuseosutamise potentsiaali kasv) ja täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid;
- b) tagada piirkondade konkurentsivõime kasv.

Haldusreformi eesmärk on seadusest tulenevalt toetada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse kasvu kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel, piirkondade arengueelduste kasutamisel, konkurentsivõime suurendamisel ja ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel.

Võimekus kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel

Ühinemine võimaldab suurendada või säilitada ühendvalla võimekust kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel.

Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuring „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ määratleb Kilingi-Nõmme piirkonna ainsa III tasandi keskusena ning Surju II tasandi keskusena. Piirkonna eripäraks on hajaasustus (rahvastikutiheduseks kujuneb ka koos keskustega 4,6 elanikku km², mis on tunduvalt alla Eesti keskmise), kaugus teistest keskustest (IV astme keskusest Pärnust asub Kilingi-Nõmme 40 km kaugusel st hea kättesaadavuse piiril ja suured alad Läti piiri ääres ja Soomaal veel kaugemal), seega tuleb ühinemist ja võimalikku erandi andmist antud piirkonnale näha eeskätt avaliku teenuste taseme säilitamise seisukohast olulise regionaalpoliitilise meetmena.

Ühinemise positiivne efekt on võimalik saavutada ühise haldusstruktuuri ülesehitamisega, ametnike spetsialiseerumisega, strateegilise juhtimistasandi loomisega ja sellest tulenevalt ametnikukesksete teenuste arendamisega.

Võimekus piirkondade arengueelduste kasutamisel ja konkurentsivõime suurendamisel ning ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel

Ühinemisel moodustub Kilingi-Nõmme toimepiirkonda kattev kohaliku omavalitsuse üksus. Piirkonna eripäraks on kaugus teistest keskustest sh maakonnakeskusest (vt eelmine punkt), hajaasustusest ning ääremaaalisusest (Soomaa, Läti piiri äärsed paikkonnad) tingitud probleemide sarnasus. Moodustuv omavalitsus on loogilise ülesehitusega ja arvestab piirkonna asustuse ja elanike liikumise loogikat.

Pärnu maakonnaplaneeringu eelnõus (2016) on leitud, et maakonna arengueeldusteks väheneva ja vananeva rahvastiku oludes on tugev keskus Pärnu linn koos oma lähitagamaaga; kaugemate piirkondade elujõuliste keskuste terviklik süsteem (Vändra, **Kilingi-Nõmme**, Häädemeeste, Pärnu-Jaagupi, Tõstamaa). Kilingi-Nõmme on Pärnu maakonnaplaneeringu

eelnõus (2016) defineeritud kui tugitoimepiirkonna keskus. (teine on Vändra alev) Tugitoimepiirkonna keskuseks on piirkondlik keskus, mille ülesanne on toetada maakondlikku toimepiirkonna keskust, kui see oma väiksuse või suurte vahemaade tõttu ei suuda üksi pakkuda kõigile maakonna elanikele maakondliku keskuse teenuseid.

Arvestades haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärkide ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Saarde ja Surju valla ühinemisel üheks omavalitsusüksuseks positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmisele järgmiste asjaolude lõikes⁵.

Ajalooline põhjendus

Ajalooline taust toetab Saarde ja Surju valla ühinemist. Moodustatav vald asub ajaloolisel Pärnumaal. Kihelkondlikult kuuluvuselt kuulus Saarde vald Saarde kihelkonna koosseisu, Surju vald kuulus Saarde kihelkonna koosseisu osaliselt, Saarde kihelkonnas asus ca ½ tänasest Surju vallast, Kikepära, Ristiküla, Tõitoja piirkond. Ülejäänud osa Surju vallast kuulus Pärnu kihelkonna koosseisu.

1938. aasta vallareformi järgselt asusid piirkonnas Kilingi-Nõmme linn, Tihemetsa, Tali ja Saarde vallad. Saarde vald haaras ka ca poole tänasest Surju vallast. Ülejäänud osa Surju vallast kuulus Tahkuranna valla koosseisu.

Pärast 1992. aastat on ühineva valla alal toimunud juba üks ühinemine, kui 2002. aastal ühinesid Saarde ja Tali vald ja Kilingi-Nõmme linn Saarde vallaks.

Mõju elanike elutingimustele

Siin tuleb arvestada ennekõike territoriaalselt loogikat ja/ või eripärasid avalike teenuste kättesaamisel ja inimeste suhtlemisel kohaliku omavalitsuse üksusega St ühinev KOV üksus peab lähtuma inimeste harjumuspärasest liikumissuundadest.

Kilingi-Nõmme linn on valdava osa tänase Saarde valla elanike jaoks oluliseks tõmbekeskuseks. Kilingi-Nõmme ja temaga seonduvate piirkondade jaoks on oluliselt järgmine töörande sihtkoht maakonnakeskus Pärnu (v.a Kanaküla kant).

Surju valla elanike loomulikuks liikumissuunaks on Pärnu linn ja Kilingi-Nõmme ja nendele „selja taha“. See peegeldub läbi viidud pendelrände uuringutest⁶.

Poolte vahel heaks kiidetud ühinemisleping näeb ette Saarde (Kilingi-Nõmmes) ja Surju teeninduskeskuste moodustamise. Samuti säilivad kõik tänased põhiteenused Surju piirkonnas (põhikool, lasteaed, huvihariduse rahastamine ka väljaspool valda elavatele õpilastele jms), mis tagab selle, et ühinemine ei halvenda Kilingi-Nõmmelt Pärnu poole jäävate piirkondade elutingimusi.

Ühineva valla (ja eeskätt tänase Saarde valla) kriitiliseks teguriks on kaugus teistest keskustest (nt Kilingi-Nõmme kaugus Pärnu linnast on 40 km, mis on vastavalt Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ IV tasandi keskuse teenuste hea

⁵ Alljärgnev hinnang tugineb eksperthinnangule on haldusreformi ettevalmistamiseks moodustatud Lääne-Eesti piirkondliku komisjoni poolt heaks kiidetud.

⁶ Statistikaameti (2014) „Toimepiirkondade määramine“, „Tartu Ülikooli regionaalse pendelrände kordusuuring“ (2013), Haridus- ja Teadusministeeriumi õpilasrände positsioneerimine.

kättesaadavuse piiri peal, paljud Saarde valla piirkonnad on aga maakonnakeskusest enam kui 40 km kaugusel (Tali, Tihemetsa, Veelikse, Jäärja, Kanaküla, jne piirkonnad) (vt ka punkt 4)

Sarnasest loogikast on lähtunud Pärnu maakonnaplaneeringu eelnõus, kus Kilingi-Nõmme fikseeritakse kui tugi-toimepiirkonna keskus, seda eeskätt ruumilise kauguse aspekti tõttu.

Elanike ühtekuuluvustunne

Ühinemise mõju elanike ühtekuuluvustundele on eksperdi hinnangul neutraalne. Osaliselt kuulub Surju vald juba täna ajaloolise Saarde kihelkonna koosseisu.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Vastavalt Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ on Kilingi-Nõmme määratletud III tasandi keskusena, tagades seejuures kõik antud keskusetüübi avalikud teenused. (suudab täna tagada piirkondlikud kvaliteetteenused)

Keskuse jätkusuutlikkuse tingimuseks on, et teenuspiirkonda arvatavate inimeste jaoks peab teenus olema hästi kättesaadav ehk keskusega ühendatud paikkond peab vastama hea kättesaadavuse kriteeriumile: 3. tasandi teenuskeskuste puhul on hea kättesaadavuse kriteerium maksimaalselt 27 km paikkondade keskuste vahel. Täna on Kilingi-Nõmme ja Pärnu vaheline kaugus ca 40 km, valla kaugematest punktidest üle 60 km.

Arvestada tuleb ka see, et IV tasandi keskuste korral on kriitiliseks vahemaaks 40 km, mis tähendab et isegi Kilingi-Nõmme paikneb hea kättesaadavuse piiri peal, Läti piiri ja Soomaa pool paiknevad hajaasustus piirkonnad aga tunduvalt kaugemal.

Arvestades piirkonna rahvastiku prognoosi ja õpilaste arvu võib pikas perspektiivis olla keeruline kvaliteetse gümnaasiumihariduse tagamine Kilingi-Nõmme piirkonnas.

Arvestades asukohta Pärnu lähitagamaal (lähivööndis) on valdava osa Surju elanike jaoks kvaliteetteenuste tarbimise kohaks ka edaspidi Pärnu linn ning ühinemisleping tagab selles osas võimaluse kasutada ka edaspidi Pärnu linna teenuseid (nt huviharidus, ujula, kultuur)

Mõju haldussuutlikkusele

Mõju haldussuutlikkusele väljendub valla elanike arvu soovitusliku suuruse täitmises ja sellest tingitud võimekuse tõusul tagada kõik vajalikud teenused mõlemas ühinenud valdades.

Saarde valla ametnike struktuur peegeldab tüüpilist keskmise suurusega kohaliku omavalitsuse struktuuri, kus toimub osaline ametnike spetsialiseerumine (struktuuris on olemas lastekaitse spetsialist, haridusnõunik, arendusnõunik), kuid välja kujundamata on strateegiline juhtimistasand. Surju vald esindab tüüpilist väike valda, kus ametnikkond ei ole spetsialiseerunud (struktuuris 6 ametnikku)

Ühinemise peamist positiivset mõju võibki näha eeskätt haldussuutlikkuse kasvus, strateegiliste juhtimistasandi moodustamises ning ametnike spetsialiseerumises. Väljakutseks saab piirkondliku struktuuri (Surju teeninduskeskuse) rakendamine ja kompetentside jagamine.

Mõju demograafilisele situatsioonile

Analüüsid näitavad⁷, et demograafiliste protsesside suunamine on vähemalt regionaalse tasandi (regionaalpoliitika) küsimus ning KOV üksused neid protsessi oluliselt mõjutada ei suuda. Piirkonda on iseloomustanud elanike arvu järjepidev langemine ja rahvastikuproгноos antud piirkonnas on pigem pessimistlik.

Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Piirkonna ühistranspordi alaseks teljeks on Valga-Uulu maantee, mistõttu ühistranspordiühendusi kahe keskuse- Surju ja Kilingi Nõmme vahel- võib lugeda heaks (www.peatus.ee).

Mõju ettevõtluskeskkonnale

Eksperti hinnangul on ühinemisel mõju ettevõtluskeskkonnale neutraalne. Moodustuv omavalitsus on liiga väike, et avaldada olulist mõju ettevõtluskeskkonna arengule.

Mõju hariduslikule olukorrale

Õpilastele tagatakse vastavalt ühinemislepingule kodulähedane kvaliteetne põhi- ja üldkeskhariduse omandamise võimalus. Koolivõrgu kujundamise aluseks saab uus haridusstrateegia, mis koostatakse ja kinnitatakse hiljemalt 31. detsembriks 2019.

Huviharidus tagatakse Vallas õppekavade alusel töötavates huvikoolides või väljaspool Valda kohaliku omavalitsuse üksuste vaheliste lepingute alusel. Lastele tagatakse võimalus õppida ka väljaspool valda asuvates huvikoolides.

Haridusrände positsioneerimine näitab, et täna käivad Saarde valla õpilased peaaesjalikult Kilingi-Nõmme koolis ja Tali Lasteaed-Põhikoolis, Surju valla suunal on Kilingi-Nõmme poole väike haridusränne (valdav enamus Surju õpilasrändest on Pärnu suunal). Seetõttu on otseselt negatiivsed mõjud ühinemislepingu kehtivusajal ebatõenäolised.

Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Omavalitsust on võimalik tulevikus käsitleda loogiliselt ja organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana, seda soodustab moodustatav vallakeskus Kilingi-Nõmmes ja Surju teeninduskeskus. Põhiliseks koostöökohaks on ametnikukesksete ja võrgustikupõhiste teenuste arendamine, tulevikus ka teenuste arendamine (nt haridus).

Eelnõu ei oma olulist mõju keskkonnale, riigiasutuste korraldusele, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks teostavad ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused vähemalt järgmisi tegevusi:

⁷ nt Ühinemise tulemuste analüüs Türi valla juhtum, 2015

- 1) valla põhimääruse ja vallavalitsuse hallatavate asutuste põhimääruste kinnitamine;
- 2) arengukava kinnitamine;
- 3) üldplaneeringu koostamine;
- 4) eelarvestrateegia ja eelarve koostamine ja kinnitamine;
- 5) muude õigusaktide ajakohastamine;
- 6) ametiasutuste reorganiseerimine jne.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine võib tuua kaasa kulusid kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele tööjõukulude osas (eelpoolnimetatud tegevuste teostamiseks, hüvitised võimalike koondamiste puhul), mis on võimalik katta haldusreformi seaduse § 20–23 sätestatud tingimustel ja korras riigieelarvest eraldatavast ühinemistoetusest.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine toob kaasa kulud riigieelarvele. Haldusreformi seaduse § 21 lõike 4 alusel makstakse ühinemise järgselt vähemalt 5000 elanikuga omavalitsuste ühinemistoetust kahekordses määras (100 eurot elaniku kohta) ning § 21 lõike 7 alusel üle 11 000 elanikuga omavalitsuse moodustamisel 500 000 eurot täiendavat toetust. Ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2017. aasta 1. jaanuari seisuga. Ühinemistoetust arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi ning see ei või olla väiksem kui 300 000 eurot ja suurem kui 800 000 eurot iga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. Samas alla 5000 elanikuga omavalitsusüksustele makstavat ühinemistoetust makstakse vastavalt elanike arvule lineaarselt vähendatud mahus haldusreformi seaduse § 21 lõike 6 kohaselt.

Rahvastikuregistri andmetel elab 1. jaanuari 2017. a seisuga Saarde vallas 3908 inimest ja Surju vallas 965 inimest. Saarde valla moodustumisel on riigieelarvest eraldatava ühinemistoetuse summaks **668 870 eurot** (378 390 + 290 480).

Ühinemistoetus eraldatakse arvestades haldusreformi seaduse § 22 kehtestatud ühinemistoetuse maksmise korda. Ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemistoetuse suuruse kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

Valla- või linnavalitsus peab ühinemistoetuse saamiseks esitama ühe kuu jooksul pärast ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist Rahandusministeeriumile ühinemistoetuse eraldamise taotluse, milles selgitab ühinemistoetuse kasutamise vastavust kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse § 6 lõikele 2.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu on kavandatud jõustuma Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, välja arvatud eelnõu §-d 1 ja 3. Nimetatud sätted jõustuvad kohaliku omavalitsuse volikogus valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Eelnõu jõustumise tähtajad on sätestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikes 1.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastusringile, kuna see ei puuduta otseselt teiste ministeeriumite valitsemisala. Samuti ei saadeta seda kooskõlastamiseks üleriigilistele kohaliku omavalitsuse üksuste liitudele, kuna tegemist on omavalitsuste

omalgatusliku ühinemise otsustamisega, mille puhul ei ole vajadust teiste ühinemisega mitteseotud omavalitsuste arvamust küsida.